

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи і
фінансових послуг

Протокол № 1 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Карина НЕМАШКАЛО

Міжнародне оподаткування

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Митна справа"

Статус дисципліни вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Олексій НАЙДЕНКО

Завідувач кафедри
митної справи і фінансових
послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Гарант програми

Олексій НАЙДЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

Правила оподаткування в Україні мають враховувати ситуацію, яка склалася на міжнародному рівні. Укладаючи угоди про операції з нерезидентами суб'єкти господарювання мають враховувати не тільки норми українського законодавства, але й правила оподаткування, які застосовуються в зарубіжних країнах. Окрім того, важливим аспектом є забезпечення виконання норм угод про уникнення подвійного оподаткування, що має зменшити податкове навантаження на суб'єктів господарювання. Ці процеси відбуваються в рамках міжнародної конкуренції, коли країни зацікавлені в реалізації своєї продукції на якомога більш вигідних економічних умовах.

Міжнародне оподаткування передбачає певні спільні правила щодо оподаткування інвестицій, дивідендів, порядку обміну податковою інформацією між контролюючими органами, застосування вільних економічних зон та інструменти запобігання ухиленню від сплати податків.

Мета навчальної дисципліни – надання здобувачам необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок щодо міжнародного оподаткування.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення сучасних концепцій міжнародного оподаткування;
- ознайомлення зі структурою та правилами побудови податкових систем зарубіжних країн;
- характеристика типів міжнародної податкової конкуренції;
- вивчення елементів міжнародного податкового права;
- характеристика методів міжнародного податкового планування та уникнення подвійного оподаткування;
- ознайомлення з правилами оподаткування дивідендів та інвестицій;
- характеристика правил трансфертного ціноутворення та обміну податковою інформацією;
- визначення заходів запобігання ухиленню від оподаткування;
- характеристика правил створення та існування вільних економічних зон.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес міжнародного оподаткування.

Предметом навчальної дисципліни є методи та способи міжнародного оподаткування.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР03	СК02
ПР04	СК05
ПР24	СК12
ПР24	СК13

де, СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК12. Здатність формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методику визначення суми митних платежів, забезпечувати виконання митних формальностей з урахуванням митних режимів та умов постачання Incoterms-2020.

СК13. Здатність володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, дотримуватись строків розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР24. Формулювати основні правила та механізми організації ЗЕД та митної справи, правила укладання зовнішньоекономічних угод, принципи та методи визначення митної вартості товарів, описувати методику визначення суми митних платежів, володіти навичками валютного регулювання та контролю в сфері оподаткування та митної справи, для розрахунку сум податкових зобов'язань, курсових різниць, а також визначення обсягів штрафних санкцій за порушення строків розрахунків у ЗЕД, дотримуватись митних процедур та митних режимів з урахуванням умов постачання товарів Incoterms-2020.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Оподаткування ЗЕД непрямими податками

Тема 1. Сучасні концепції міжнародного оподаткування

Поняття міжнародного оподаткування. Цілі міжнародного оподаткування. Основні концепції міжнародного оподаткування: концепція безстороннього оподаткування, концепція неупередженого міжнародного оподаткування. Принципи міжнародного оподаткування.

Тема 2. Структура податкових систем зарубіжних країн

Структура та основні елементи податкових систем зарубіжних країн. Принципи податкової політики зарубіжних країн. Класифікація податків в зарубіжних країнах. Основні вимоги до справляння податків в зарубіжних країнах.

Тема 3. Міжнародна податкова конкуренція

Поняття міжнародної податкової конкуренції. Форми міжнародної податкової конкуренції. Інструменти реалізації податкової конкуренції. Методи протидії податковій конкуренції. Міжнародні індекси податкової конкуренції. Проблеми міжнародної інтеграції та кооперації.

Тема 4. Міжнародне податкове право

Сутність міжнародного податкового права. Об'єкти та суб'єкти правового регулювання міжнародного податкового права. Джерела та принципи міжнародного податкового права. Законодавчі та нормативно-правові акти в сфері міжнародного податкового права.

Тема 5. Міжнародне податкове планування та уникнення подвійного оподаткування.

Поняття міжнародного податкового планування та його види. Інструменти та методи міжнародного податкового планування. Уникнення подвійного оподаткування як елемент міжнародного податкового планування. Порядок укладання угод про уникнення подвійного оподаткування. Методи уникнення подвійного оподаткування. Офшори та порядок оподаткування доходів, отриманих в них.

Змістовий модуль 2. Тренди сучасного міжнародного оподаткування

Тема 6. Правила міжнародного оподаткування дивідендів

Міжнародна дивідендна політика. Оподаткування дивідендів за угодами про уникнення подвійне оподаткування. Податок на репатріацію. Авансові внески при виплаті дивідендів. Порядок обміну податковою інформацією щодо дивідендів. Порядок декларування доходів.

Тема 7. Правила міжнародного оподаткування інвестицій

Міжнародна інвестиційна політика. Сутність оподаткування іноземних інвестицій. Податкова політика зарубіжних країн при оподаткуванні інвестицій з урахуванням угод про уникнення подвійного оподаткування. Уніфікація процесів оподаткування інвестицій на міжнародному рівні. Особливості оподаткування доходів від інвестиційної діяльності. Порядок обміну податковою інформацією щодо інвестицій. Оподаткування інститутів спільного інвестування. Порядок декларування доходів.

Тема 8. Правила трансфертного ціноутворення

Принцип «витягнутої руки». Методи трансфертного ціноутворення. Критерії контрольованої операції. Попереднє узгодження цін за операціями з нерезидентами. Звіт про контрольовані операції. Контрольовані іноземні компанії. Обмін податковою інформацією з метою запобігання відмиванню

доходів.

Тема 9. Заходи запобігання ухиленню від оподаткування в світовій практиці

Поняття ухилення від оподаткування. Причини та фактори, що сприяють ухиленню від оподаткування. Види ухилень від оподаткування. Методи протидії ухиленню від оподаткування в зарубіжних країнах. Види відповідальності за ухилення від оподаткування. Фінансовий моніторинг як метод боротьби з ухиленням від оподаткування.

Тема 10. Вільні економічні зони в міжнародному оподаткування

Поняття вільних економічних зон. Переваги та недоліки вільних економічних зон. Класифікація вільних економічних зон за різними критеріями. Вимоги до вільних економічних зон. Податкові режими у вільних економічних зонах. Податкові наслідки для утримувачів вільної економічної зони.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Семінарське заняття: Концепції міжнародного оподаткування
Тема 2.	Семінарське заняття: Структура податкової системи в зарубіжних країнах
Тема 3.	Семінарське заняття: Інструменти реалізації податкової конкуренції
Тема 4.	Семінарське заняття: Джерела міжнародного податкового права
Тема 5.	Практичне заняття: Аналіз угод про уникнення подвійного оподаткування
Тема 6.	Практичне заняття: Обчислити податкових зобов'язань за операціями з дивідендами
Тема 7.	Практичне заняття: Обчислити податкових зобов'язань за операціями з інвестиціями
Тема 8.	Практичне заняття: Обчислити суму податку на прибуток підприємств при здійсненні контрольованих операцій
Тема 9.	Практичне заняття: Обчислити суму штрафних санкцій за ухилення від оподаткування
Тема 10.	Практичне заняття: Обчислити суму податків, які сплачують учасники вільних економічних зон

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 10	Вивчення лекційного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів
Тема 5 – 10	Підготовка до практичних занять
Тема 1	Написання есе
Тема 1 – 10	Підготовка презентації
Тема 1 – 10	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 5), проблемна лекція (Тема 6 – 10).

Наочні (демонстрація (Тема 1-10)).

Практичні (практична робота (Тема 5 – 10), есе (Тема 1)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестові опитування за темами лекцій (10 балів), компетентнісно-орієнтовані завдання (30 балів), письмова контрольна робота (10 балів), презентація (5 балів), есе (5 балів).

Семестровий контроль: Іспит

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітньо-професійна програма «Митна справа».
Семестр VII
Навчальна дисципліна "Міжнародне оподаткування"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (26 балів)

1. Коли фактично було створено ЄС:
 - а) 25 грудня 1958р;
 - б) 25 березня 1957р;
 - в) 16 березня 1957р.
2. Скільки рівнів нараховує податкова система у Великобританії:
 - а) два рівні;
 - б) три рівні;
 - в) чотири рівні.
3. На що впливає міжнародне подвійне оподаткування:
 - а) стримує ділову активність підприємця;
 - б) сприяє підвищенню ціни на товари і послуги;
 - в) стримує ділову активність підприємця і сприяє підвищенню ціни на товари і послуги.
4. Що використовують для посилення пільгового інвестиційного режиму:
 - а) зменшення термінів амортизаційних списань;
 - б) прискорена амортизація;
 - в) низькі податки на доходи.
5. Узгодження фінансових соціальних та зовнішньоекономічних заходів різних держав одне з одним це:
 - а) гармонізація;
 - б) амортизація;
 - в) уніфікація.
6. До податкових угод відносяться:

- а) угоди про основи взаємин між двома державами;
- б) угоди, що визначають взаємини міжнародних організацій із країнами їхнього місцезнаходження;
- в) податкові угоди, що носять рекомендаційний характер.
7. Головними особливостями вільних економічних зон порівняно з іншою територією країни є:
- а) наявність податкових, митних, амортизаційних та інших пільг;
- б) наявність тільки податкових та амортизаційних пільг;
- в) наявність лише митних та амортизаційних пільг.
8. Розрахунки за операціями з експорту та імпорту товарів здійснюються у строк, що не перевищує:
- а) 365 календарних днів;
- б) 180 календарних днів.
- в) 120 календарних днів.
9. Не підлягають зарахуванню у зменшення податкових зобов'язань такі податки, сплачені в інших країнах:
- а) податок на доходи фізичних осіб;
- б) податок на реалізацію;
- в) екологічний податок.
10. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Податковим кодексом, застосовуються правила:
- а) українського законодавства;
- б) міжнародного договору;
- в) одночасно українського законодавства та міжнародного договору.
11. Резиденти, які здійснюють виплати нерезидентам за виробництво та/або розповсюдження реклами про такого резидента, під час такої виплати сплачують податок за ставкою:
- а) 23%;
- б) 20%;
- в) 15%.
12. Назвіть найбільш вигідну умови постачання товарів для продавця:
- а) DAT;
- б) CIF;
- в) EXW.
13. У разі відсутності в платника податку підтверджуючих документів щодо суми отриманого ним доходу з іноземних джерел та суми сплаченого ним податку в іноземній юрисдикції, такий платник зобов'язаний подати до органу державної податкової служби за своєю податковою адресою заяву про перенесення строку подання податкової декларації до:
- а) 1 травня року, наступного за звітним
- б) 31 грудня року, наступного за звітним
- в) 1 квітня року, наступного за звітним

Завдання 2 (діагностичне). (4 бали)

Резиденти здійснили:

виплати нерезидентам за виробництво реклами, вартість послуг склала 40 000 грн.

виплати нерезидентам за договором фрахту з нерезидентом 50 000 грн.

Обчисліть суму податку на прибуток за операціями із нерезидентом.

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на статті Податкового кодексу України.

Завдання 3 (евристичне). (10 балів)

Протягом вересня 2023 року було здійснено наступні операції:

01.09.23 – відвантажено продукцію в Польщу в сумі 50 000 євро;
04.09.23 – отримано послугу від нерезидента (Швеція) в сумі 11 000 євро із ПДВ. Грошові кошти не перераховано, податкова накладна не зареєстрована;
05.09.23 – у компанії з Франції придбано запасні частини для автомобіля на суму 280 00 євро із ПДВ. Митну декларацію оформлено своєчасно. ПДВ сплачено на митниці.
10.09.23 – згідно з митної декларацією в австрійській компанії придбано молоко в сумі 360 00 євро із ПДВ;
12.09.23 – відвантажено продукцію в Болгарію в сумі 66 000 євро;
18.09.23 – отримано послугу від нерезидента (Іспанія) в сумі 24 000 євро із ПДВ. Складено податкову накладну та зареєстровано у Єдиному реєстрі;
22.09.23 – придбано в бельгійської компанії паливо у сумі 42 000 євро із ПДВ. Митну декларацію оформлено своєчасно. ПДВ сплачено;
25.09.23 – сплачено за послугу нерезиденту (Хорватія) в сумі 18 000 євро із ПДВ. Податкова накладна не зареєстрована.

Визначити суму податкових зобов'язань та податкового кредиту, суму ПДВ до сплати, скласти декларацію з ПДВ за вересень 2023 року.

Затверджено на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор к.е.н., доц. Найденко О. Є.

Зав. кафедрою д.е.н., проф. Тищенко В. Ф.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (26 балів)

За кожний правильний тест, при наявності розрахунків – 2 бали.

Завдання 2 (діагностичне). (4 балів)

1 – посилання на статті податкового та / або митного законодавства;

3 – визначено суму податку на прибуток підприємств за операціями із нерезидентами.

Завдання 3 (евристичне). (10 балів)

1 - посилання на статті податкового законодавства;

3 – визначено суму ПДВ.

6 – складено декларацію з ПДВ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495 –VI // Голос України. – 2012. – № 73-74. – С. 1 – 95.

2. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (725 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 200 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229–230. – С. 1–56.

4. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : навчальний посібник у схемах і таблицях / С. В. Бестужева, В. О. Козуб, Н. В. Проскурніна та ін. – Електрон. текстові дан. (17,2 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27473>

5. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 193 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28182>

Додаткова

6. Найденко О. Є. Митні режими експорту та імпорту: регулюючий аспект та податкові наслідки / О. Є. Найденко, К. І. Гунько // Економіка та суспільство. – 2022. – № 46. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29007>

7. Найденко О. Є. Податкові наслідки та ризики застосування митних режимів [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, Д. М. Островський, К. М. Азізова // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26516>

8. Регіональні аспекти митно-податкової політики [Електронний ресурс] : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. В. Карпова [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. - Електрон. текстові дан. (1,88 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 247 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26221>

9. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. М. Остапенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1109>

10. Ivanov, Yu., Tyshchenko, V., & Naidenko, O. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU. *Development Management*, 2023. – 21(2), p. 20–29. doi: 10.57111/devt/2.2023.20.

Інформаційні ресурси

10. Офіційний сайт Державної податкової служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tax.gov.ua/>